

9.1.2014

Asianumero 2013-00724
Viite OM 1/41/2011 OM018:00/2011
Asia Lausunto isyyslain uudistamista koskevasta työryhmämietinnöstä

Oikeusministeriölle

Kirkkohallitus pitää isyyslain ajanmukaistamista tarpeellisena, koska lain säätämisen jälkeen toimintaympäristössä on tapahtunut monia muutoksia. Myös isyyden kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys on vahvistunut ja näkemys isyyden arvosta on monipuolistunut. Isyystutkimus on lisännyt tietoa isyyden merkityksestä lapsen kasvu- ja kehitykselle. On tunnustettu, että isällä on oma erityinen tehtävänsä lapsen elämässä. Lapsella on oikeus sekä isään että äitiin. Sosiaalinen isyys on merkittävää lapsen jokapäiväisen elämän, tasapainoisen kehityksen ja kasvun näkökulmasta. Lapsi tarvitsee lähelleen turvallisia ja läsnä olevia aikuisia, joihin hän voi muodostaa pitkäaikaisen kiintymyssuhteen. Kuitenkin myös biologinen vanhemmuus on merkittävä lapsen identiteetin ja minäkuvan rakentumisessa. Ihanteellisinta lapsen kasvu- ja kehitykselle olisi, että sama henkilö voisi olla lapselle sekä biologinen, sosiaalinen että psykologinen vanhempi.

Isyyslainsäädännön ensisijaisena tarkoituksena tulee olla huolehtia siitä, että lapsella mahdollisuuksien mukaan on aina sekä isä että äiti. Oikeudellisen isäsuhteen rinnalla lapsen kehitykselle ratkaisevaa on sosiaalisesti toimivan isä-lapsi -suhteen syntyminen sekä biologisen alkuperän tunteminen. Kirkkohallitus arvioi, että isyyden merkityksen korostaminen ja vahvistaminen lainsäädännöllisesti voi parhaimmillaan tukea miehen sitoutumista isyyteen ja perheeseen lapsen syntymän jälkeen. Tavoiteltavaa on myös, että lakiuudistuksen myötä yhä useammat isät näkevät ensisijaisen tärkeänä merkityksensä ja läsnäolonsa lastensa elämässä.

Kirkkohallitus on aikaisemmin, lausunnossaan koskien isyyslain uudistamista koskevaa arviomuistiota todennut, että äitiyttä koskevaa sääntelyä ei ole tarkoituksenmukaista kytkeä isyyslain uudistamiseen. Kirkkohallitus kuitenkin katsoo, että lainsäädäntöä tulee jatkossakin kehittää niin, että lapsen etu turvataan kaikissa olosuhteissa ja muuttuvissa perherakenteissa.

Kirkkohallitus näkee hyvänä sen, että ehdotetussa isyyslaissa lapsen äidin avioliittoon perustuva isyysoletus säilytetään lähes nykyisellään lukuun ottamatta tarkennusta, joka koskee sellaisia tilanteita, joissa lapsi syntyy aviomiehen kuoleman jälkeen.

Vaikka Kirkkohallitus katsoo, että tulevilla vanhemmilla on useimmiten mahdollisuus turvata lapsen asema solmimalla keskenään avioliitto, on isyyden tunnustamismahdollisuuksien laajentaminen perusteltua. Niissä tapauksissa, joissa isyys ei määrydy äidin avioliiton perusteella, esityksessä ehdotetaan isyyden

tunnustamismenettelyn ajankäytöstä siten, että isyys on mahdollista tunnustaa ennen lapsen syntymää. Isyyden vahvistamismenettelyn ajankäytöstä erityisesti avioliitossa syntyvien lasten osalta on kirjattu hallituksen hallitusohjelmaan yhtenä hallituksen tärkeimmistä perheoikeudellisista tavoitteista. Kirkkohallitus näkee edelleenkin tärkeäksi korostaa avioliiton merkitystä ja yhteiskunnallista asemaa. Avioliiton tulee saada lainsäädännön ja muiden valtiovallan toimenpiteiden ensisijainen tuki. Kuitenkin on hyvä ottaa huomioon yhteiskunnallinen kehitys ja perherakenteissa tapahtunut muutos. Näin ollen tilanteissa, missä lapsen isäksi halutaan yksimielisesti vahvistaa mies, joka elää vakiintuneessa, avioliiton omaisessa suhteessa lapsen äidin kanssa, eikä isyydestä ole epäselvyyttä, ja mies ja lapsen äiti ovat yksimielisiä isyydestä, on inhimillistä ja perusteltua, että tunnustamislausema voidaan antaa ennen lapsen syntymää neuvolakäynnin yhteydessä. Samassa yhteydessä mies ja syntävän lapsen äiti voivat tehdä sopimuksen yhteishuoltajuudesta. Kirkkohallitus pitää ehdotusta perusteltuna myös siitä näkökulmasta, että näin vapautetaan lastenvalvonnan ja sosiaalitoimen henkilöstön työpanosta enemmän heidän ammattitaitoaan vaativiin tehtäviin. Epäselvissä tilanteissa isyyden selvittäminen ja tunnustaminen toimitetaan lapsen syntymän jälkeen kuten nykyisinkin.

Esityksen mukaan äidin oikeudesta vastustaa isyyden selvittämistä tai isyyden vahvistamista tuomioistuimessa luovutaan. Tätä puoltaa sekä sukupuolten tasa-arvo että lapsen oikeus kahteen vanhempaan. Kirkkohallitus kannattaa ehdotusta. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on, jos mahdollista, oikeus tietää vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan. Kirkkohallitus pitää olennaisena kriteerinä lapsen etua määritettäessä lapsen oikeutta sekä isään että äitiin aina kun se on mahdollista. Lapsen edun kannalta on myös perusteltua, että lastenvalvoja voi tehdä päätöksen isyyden selvittämisen keskeyttämisestä, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Lapsen oikeutta molempiin vanhempiin turvataan myös sillä, että isyyden selvittämisen käyttöalaa on laajennettu siten, että lastenvalvojilla on velvollisuus avustaa lasta ja lapsen äitiä isyyden selvittämisessä aikaisemman 15-ikävuoden sijasta 18 ikävuoteen saakka. Tätä ehdotusta Kirkkohallitus puolsi jo aikaisemmassa, isyyslain uudistamisen arviomuistiota koskevassa lausunnossaan.

Isyyden selvittämisen käyttöalaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös 15-17-vuotiaita alaikäisiä sekä aviolapsia, jos aviopuolisot yhdessä pyytävät isyyden selvittämistä kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Lisäksi ehdotetaan, että isyyden tunnustaminen on rajatuissa tapauksissa mahdollista myös lapsen kuoleman jälkeen. Kirkkohallitus kannattaa näitä ehdotuksia.

Ehdotetulla isyyslailla laajennetaan isänä itseään pitävän miehen kanneoikeutta sekä isyyden vahvistamista että kumoamista koskevissa asioissa. Ehdotuksen mukaan mies voi nostaa isyyden vahvistamista koskevan kanteen myös tunnustamatta isyyttään, jos isyytutkimuksia ei ole voitu tehdä. Isänä itseään pitävälle miehelle ehdotetaan lisäksi rajatuissa tilanteissa kanneoikeutta äidin aviomiehen isyyden kumoamiseksi. Kirkkohallitus katsoo, että ehdotukset ovat perusteltuja, mikäli niillä turvataan lapsen etu ja suojataan muodostunutta perheyhteyttä lapsen ja isän itseään pitävän miehen välillä.

Kirkkohallituksen mielestä ehdotus, että avioliiton ulkopuolella ennen 1.10.1976 syntyneille lapsille annetaan kanneoikeus isyyden vahvistamiseksi isyyslain voimaanpanolaissa asetetusta siirtymäajasta riippumatta, on perusteltu.

Kirkkohallitus arvioi lakiesityksen vaikutuksista erityisen keskeisiksi yhteiskunnalliset vaikutukset. Kaikki toimet, joilla edistetään lapsen edun sekä sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista ovat perusteltuja.

Kansliapäällikkö Jukka Keskitalo

Kirkkoneuvos Pekka Huokuna

